

„Pieśni nabożne” Franciszka Karpińskiego w zbiorach Książnicy Podlaskiej

Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, podczas aukcji antykwarecznej w Krakowie, zakupiła pochodzący z biblioteki Emila Zegadłowicza starodruk z 1792 r. „Pieśni nabożne” Franciszka Karpińskiego. Ze wstępnych badań wynika, że jest to pierwsze wydanie tego dzieła.

- To bardzo ważne, że dzieła wydrukowane w drukarni ojców bazylianów w Supraślu, autorstwa Franciszka Karpińskiego, związanego z Białymstokiem poprzez wizyty na dworze Izabeli Branickiej, wróciły do naszego regionu – podkreśla Jolanta Gadek, dyrektor Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku. – Te utwory zostały wydane w związku z pierwszą rocznicą uchwalenia Konstytucji 3 Maja, nam udało się je zakupić w roku stulecia odzyskania niepodległości przez Białystok. Poza tym to właśnie tutaj – w stolicy województwa podlaskiego, przyznawana jest Ogólnopolska Nagroda Literacka im. Franciszka Karpińskiego.

„Pieśni nabożne” Franciszka Karpińskiego to nabytek szczególnie cenny. Książnica Podlaska od dłuższego czasu poszukiwała tego rodzaju starodruków, na aukcjach pojawiają się one bardzo rzadko.

Franciszek Karpiński

Franciszek Karpiński urodził się 4 października 1741 r. w Hołoskowie na Pokuciu. Ojciec Franciszka, Andrzej pełnił obowiązki zarządcy wioski w majątku Potockich. Karpińscy byli wielodzietną rodziną niezamożnej szlachty, pieczętującej się herbem Korab.

Młody Franciszek pobierał nauki w kolegium jezuickim w Stanisławowie, a następnie kontynuował naukę w akademii jezuickiej we Lwowie, po ukończeniu której uzyskał stopień doktora filozofii i nauk wyzwolonych, a także bakałarza teologii. Przez półtora roku uzupełniał swoje wykształcenie w Wiedniu.

Po powrocie z Wiednia rozpoczął pracę guwernera na dworach magnackich. Od 1791 r. pełnił funkcję guwernera sześciolatniego księcia Dominika Radziwiłła, przebywając w Zabłudowie. W 1792 r. zrezygnował z tej posady.

Franciszek Karpiński uczestniczył w obiadach czwartkowych u króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. W Warszawie zawarł znajomość z Izabelą z Poniatowskich Branicką. Przez cztery lata (1785-1788) przyjeżdżał na okres trzech letnich miesięcy do Białegostoku, na dwór Izabeli Branickiej. W końcu osiadł w folwarku Kraśnik na skraju Puszczy Białowieskiej (powiat prużański, Białoruś). Zmarł 16 września 1825 r. w Chorowszczyźnie nieopodal Wołkowyska. Pochowany został na cmentarzu przykościelnym w Łyskowie.

Źródła: Izabela Szymańska, „W poszukiwaniu Arkadii. Związki Franciszka Karpińskiego z Podlasiem”, [w:] „Bibliotheca Mundi. Studia bibliologiczne ofiarowane Janowi Leończukowi”, Białystok 2016, s. 571-579.; Roman Sobol, „Franciszek Karpiński”,

Drukarnia ojców bazylianów w Supraślu

Drukarnia supraska działała w latach 1695-1803 przy unickim klasztorze ojców bazylianów. Pierwszą wydrukowaną w całości książką w Supraślu jest historia życia szczególnie czczonego w Kościele wschodnim św. Onufrego (1696 r., tłoczona cyrylicą, ozdobiona drzeworytami). Drukowano tu książki liturgiczne unickie oraz książki świeckie (m.in. kalendarze, głównie w języku łacińskim i polskim). Drukowano także cyrylicą liturgiczne dzieła dla starowierców. Wydano tu pierwsze polskie tłumaczenie Podróży kapitana Guliwera J. Swifta (1784 r.). W czasie działalności oficyny w Supraślu wydano około 500 publikacji. Zdecydowana większość ukazała się w języku polskim (71%), cyrylicą (18%) dla unitów i staroobrzędowców, druki po łacinie (10,5%) głównie na potrzeby innych zakonów. [Badania Marii Cubrzyńskiej-Leonarczyk].

Źródła: Maria Cubrzyńska-Leonarczyk, „Oficina supraska 1695-1803”, Warszawa 1993. Maria Cubrzyńska-Leonarczyk, „Dziedzictwo Unii Brzeskiej. Z dziejów oficyny wydawniczej OO Bazylianów w Supraślu (1695-1803)”, Warszawa-Białystok 2007.strona internetowa klasztoru prawosławnego w Supraślu – www.monaster-suprasl.pl

Pieśni nabożne

Pierwsza znana wzmianka o pracy nad tekstami Pieśni nabożnych zawiera list Karpińskiego do ks. Marcina Poczobuta z dnia 6 sierpnia 1787 r. Poeta przebywał wówczas na wakacjach w Białymstoku u Izabeli Branickiej.

Za wiersze przysłane dziękuję: przyłączam moje pieśni dla pospólstwa, które tu zrobiłem, i śpiewać je wkrótce w kościele będą.

Do listu dołączone zostały wczesne redakcje trzech pieśni: Pieśni porannej, Pieśni podczas pracy i Pieśni wieczornej. Ukazały się one w 1792 r. w Drukarni Bazylianów Supraskich.

Egzemplarz Pieśni nabożnych Franciszka Karpińskiego jest 142 starodrukiem w zbiorach Książnicy Podlaskiej i jednocześnie 21 woluminem „druków supraskich”.

Źródła: „Korespondencja Franciszka Karpińskiego z lat 1763-1825”, Wrocław 1958, s. 30-33.

Roman Sobol, „Pierwodruk „Pieśni nabożnych” Karpińskiego”, „Pamiętnik Literacki”, 1958, nr 2, s. 505-514.

źródło: Książnica Podlaska

fot. Bogusława Maleszewska-Oksztol

oprac.ak

